

מצעד האביב / נעמי שמר

מתוך "פתחו את השער" מד"ל לכתה ו', תשנ"ו, עמ' 76-77

הדוברת מזמינה אותנו להצטרף אליה לטייל ברחבי הארץ ולחוות יחד איתה חוויה של שמחה ואהבה לארץ.

היא מאיצה בנו למהר ולטייל, "כי כאן האביב הוא בן יומיים" ו"כל מי שעוד יושב בבית הוא פיסח או נזיר".

סימני האביב הפורצים בכל מקום כמו הפריחה ותחושת החופש המלווה את האנשים נראים בעיני הדוברת כביטוי שירי של הארץ - כאילו "כל ארצי דוברת שיר".

את מה שחשה הדוברת היא מצליחה להעביר אלינו באמצעים אלה:

א. תחושת הדינמיות נוצרת בגלל הקפיצות והמעברים מנושא לנושא, ממקום למקום ומלשון דיבור ("היי" "מה נשמע") ללשון גבוהה (כמו "היי שלום").

גם הפעלים הרבים הרודפים זה את זה כמו: נעלה, נתגלגלה, נתקדם, נטפס, ונגלגל והגלישות המהירות משורה לשורה מחזקים את תחושת הדינמיות, המהירות והשובבות שביצירה.

באמצעים אלה באים לידי ביטוי שמחת החיים והרצון לכבוש, "להחזיק" הכול בבת אחת, כאילו "לבלוע את כל העולם". האביב חולף בארץ מהר מאוד, ולכן יש להפיק ממנו הנאה עד כמה שאפשר.

ב. ההומור, כמו בדו-שיח עם גברת לוט, שובר מוסכמות. דמותה של אשת לוט משנה בשיר תדמית. היא הופכת מדמות המזכירה את חטאי סדום לציון דרך מוכר וחביב בדרך לדרום.

ג. ההאנשה של האביב, הקובעת שהוא "בן יומיים" ו"מטייל על הכבישים" מקרבת אותנו, הקוראים, לתופעות הטבע הנלוות אליו. התחושה היא של רצון להשתלב בטבע, להיות חלק מן האביב.

ד. באמצעות הפעלת מגוון החושים נעשית חוויית הטיול בארץ בתקופת האביב למרתקת: מתקיים בשיר מפגש בין המטיילים לבין המראות הצבעוניים שהעין קולטת, ריחות הנרקיסים ושאר פרחי האביב. יש גם מגע פיזי עם האבנים, החולות והעצים. התיאורים חושניים ומפורטים וסוחפים את הקורא.

החוויית החיוביות המלוות את הקורא בשיר מחזקות את הקשר בינו ובין הארץ ומחזקות את הרגש העמוק אליה.

מצעד או טיול?

קיים לכאורה ניגוד בין הטיול הספונטני והמלא משובה לבין שם השיר "מצעד האביב", שהרי מצעד פירושו הליכה מאורגנת של קבוצת אנשים. איך ניתן להסביר זאת?

הצירוף "מצעד האביב" מכיל את שני המרכיבים המצויים בשיר: **מצעד** - מבטא מספר גדול של צועדים מתוך תחושה של חגיגות, ו**אילו אביב** - מבטא את השמחה, הקלילות והיופי של תקופת שנה נפלאה זו. תחושה זו מתחזקת על ידי ההשוואה בין הבית השני, שבו אומרת הדוברת "**כל ארצי דוברת שיר**", לבין דבריה בבית השביעי - "**כל הארץ דוברת שיר**". בתחילה התחושה היא אישית, ובהמשך היא הופכת לנחלת הכלל.

הצעות להפעלה

1. האזנה ושירה

נפתח בהאזנה לקלטת של השיר או בשירה. לאחר מכן נשוחח על השאלה: מה "עושה" לנו המנגינה? נתייחס לקצביות ולתחושת השמחה.

2. טיול "אביב"

א. נציע לתלמידים "לטייל" על מפת ארץ ישראל ו"לבקר" במקומות שזכרים בשיר. לשם כך יש לתת לכל תלמיד או לכל שניים מפה סכמתית שעליה יהיו מסומנים ורשומים שמות המקומות המופיעים בשיר.*

התלמידים יתבקשו להוסיף ציור מתאים, או מילים אחדות על אותו מקום.

ב. תלמידים יוכלו להכין הצעות נוספות לטיול בארץ בעזרת מפה, בעזרת תיאור מילולי המתובל בהומור או באמצעות ציור על גבי שקף.

3. "כל ארצי דוברת שיר"

הדוברת בשיר אומרת "ואני פתאום שמעתי כל ארצי דוברת שיר". איך הארץ יכולה לדבר שיר? התלמידים יוכלו לשוחח על כך או לכתוב את ההסבר האישי שלהם.

* תלמידים "חזקים" יוכלו להכין את המפה בעצמם בעזרת מפת ארץ ישראל. זוהי דוגמה לשילוב בין תחומים (גאוגרפיה וספרות).